

Baptiste Beaulieu

Mesék halál ellen

Fordította

Ádám Péter

BOOKART, 2018

A mű eredeti címe:
ALORS VOILÀ, LES 1001 VIES DES URGENCES
by Baptiste Beaulieu
Fordította Ádám Péter

© Librairie Arthème Fayard, 2013
Hungarian translation © Ádám Péter, 2018

Szerkesztette Hajdú Farkas-Zoltán

A borítót Nammura munkájának felhasználásával
Hajdú Krisztina készítette.

ISBN 978-606-8994-04-8

© Baptiste Beaulieu, 2018
© Orka, 2018
© Bookart, 2018

www.bookart.ro

Elöljáróban

Az itt elmesélt esetek és anekdoták egytől egyig hitelesek: csakugyan megtörténtek, sőt mindennaposak a francia kórházakban. A neveket azonban fantázianevekre cseréltem (remélem, nem kell megmagyarázni, hogy miért), ahogyan megváltoztattam az életkorokat is (a férfiakat öregítve, a nőket fiatalítva), sőt sokszor a beteg nemét is (a történetben szereplő terhes vagy szülő nőket valójában férfiakról mintáztam).

A pár baklövést, amit én követtem el, itt a kollégák számlájára írom...

Jóllehet egyes szám első személyben adom elő a történetet, sok minden nem velem történt, számos esetet orvos barátaim vagy betegek inspiráltak, én csak – a bőrükbe bújva – kifejeztem az érzelmeiket.

Az ápolók, segédápolók, orvosok és rezidensek, akikről beszélek, a valóságban is léteznek, és rendkívüli szerencsének tartom, hogy velük dolgozhattam.

*Csak jársz az éjszakában,
skiccelt vázlatként, bár nem gondolsz rá,
tereád ütő önmagadnak.*

[...]

*Nincstelenül és ruhátlanul:
csak a tested, csak ami vagy, az a tiéd.*

Fernando Pessoa, *Beavatás*

*Hová rohansz, Gilgames, hová igyekszel?
Az életet, melyet keresel, meg nem találod.
Mikor az istenek embert alkottak,
a halált rendelték neki, az öröklétet maguknál tartották.*

*Gilgames-eposz,
Zászlós Levente fordítása*

*Ha egy vércsoportba tartozókat
hívsz meg ünnepelni,
de ezt nem közlöd velük,
lehet, hogy egészen másról beszélnek majd.*

Jean-Claude Van Damme

Első nap

*A.-nak: énbennem folytatódsz.
A szüleimnek, az oldalbordáimnak a jéghideg télben.
Azoknak, akik fekszenek, és azoknak is, akik talpra akarják
állítani őket.*

*All along the watchtower,¹
Bob Dylan*

Reggel hétkor a sürgősségi ügyelet folyosóján

Legjobban azt utálom, amikor öngyilkossági kísérlettel kell kezdeni a napot.

Dinon asszony bevett egy marék tablettát, egyik dobozból tizennégyet, a másikkból kilencet, a harmadikból nyolcat.

Két nappal később tért magához, kábán a gyógyszerektől. A mentőket a húga hívta, miközben jobbról-balról jókora pofonokat kevert le a nővérének.

Az alaposabb kivizsgálás megerősíti első benyomásunkat: a mája megsínylette, de túléli. Lehet, hogy nem ezt akarta, de túléli.

Az asszony csak ül a vizsgálófülkében, a fehér falat bámulja, potyognak a könnyei. Hogy mit néz, gőzöm sincs, de a fehér falról nem tudja levenni a tekintetét.

Odalépek:

- Na, ezt is jól elszúrtam – mondja köszönés helyett.
- Dehogya is – vigasztalom –, életben maradt.
- Maga ezt nem érti.
- Lehet, hogy nem értem, de ettől még elmesélek egy történetet.

¹ Az őrtoronyban. Barna Imre fordítása. [A ford.]

Előző este éjszakába nyúló bulin voltam, nem nagyon tudtam kipihenni magam, de odahúzóok egy széket a vizsgálóágy mellé, és úgy ülök le, mintha egy kávézóban a pult előtti bárszékre telepednék (az intézményt „Az utolsó esélyhez” címzett kávézónak is nevezhetnénk).

És már kezdek is bele a nagy sztoriba, ezt mindig elmesélem, valahányszor öngyilkosjelölttel akad dolgom.

„Akkoriban egy dr. Görény nevezetű háziorvosnál voltam gyakorlaton. Undok egy fickó volt, maga is utálta volna. Épp egy mozgássérült beteg, Lazare úr következett. De akkora kerekesszékkal, hogy a bejáraton be se fért, a kijáraton kellett bejönnie a rendelőbe. Levetkőztetjük rutinvizsgálatra. A bal keze egészen odaforrt a mellkasához, két összezsugorodott lábszára elképzelhetetlenül kitekert helyzetben oda volt szíjazva a combjához. Az egész testfelület behegedt harmadfokú égési sebekkel borítva. Mihez is hasonlítsam, olyan volt, mint a megolvadt gyertya, aminek még a kanóca is szénné égett. A tűz egyetlen négyzetcentimétert se hagyott érintetlenül. Mintha az egész arc – egyetlen megolvadt viaszcsapp – szétfolyt volna. És mégis, bár alig maradt valami az ajkából, szélesen mosolyog. Terveiről beszél, az utazásairól, meg hogy várandós az új felesége. Ez lesz az első gyerekük. Már azon töri a fejét, milyen színűre festesse a gyerekszoba falát, kékre-e vagy rózsaszínre. Ő rózsaszínű falat szeretne, de ha a baba kisfiú lesz, már az is kész csoda.

Csak néztem ezt az összeégett férfit. Csupa lelkesedés, csupa vidámság, csupa élet. A kép csak nem akart összeállni. Amikor kimegy a rendelőből, Görény doktor felém fordulva:

– Nem fogod elhinni, hogy *ezt* hogyan csinálta.

Ezt: mármint, cufemisztikusan, az egészséges testnek lávafolyammá való átalakítását.

– Négy éve egy kanna benzint tett maga mellé az autója vezetőfülkéjébe, és nekihajtott egy falnak. Meg akart halni.”

Didon asszony csak bámul rám, szótlanul.

– Én úgy láttam, ez az ember boldog.

Ezzel be is fejeztem a történetet. Felkelek a képzeletbeli bárpult mellől, fizetni szerencsére nem kell. Hátratulom a bárszéket, kimegyek „Az utolsó esélyhez” címzett kávézóból, a pincérnő szomorúan néz utánam.

Gazdagnak nem mondhatom magam, viszont van pár jó sztorim. Fekvőbetegekkel találkozom meg kerekesszékekkel, és mintha ezek a nehéz sorsú emberek a kérdéseikkel mind-mind azt kutatnák, mennyi emberség van bennem. Nem vagyok önző: a többi betegemmel is megosztom ezeket a kérdéseket. Így fércelem egymáshoz az emberi sorok szövődékét.

Kevéssel 8^h előtt a liftben

Egyik betegemhez megyek az ötödikre, a 7-es kórteremben fekszik.

Közben megigazítom a ruhám. A kórházi köpeny alatt piros ing van rajtam, mint a kanadai favágókon. Fekete kerek szemüveg, dús szőke bajusz, mély zengésű bariton – nincs bennem semmi kisfiús. Így a betegek is jobban bíznak bennem.

Ha látják, hogy már külső megjelenésre is igazi orvos veszi őket kezelésbe, az nekik fél gyógyulás. Bizony, az orvos megjelenésének is lehet placebo-hatása. Mivel annyira még nem vagyok biztos a technikámban, kénytelen vagyok egy kicsit színészkedni; ezért *placebolizálok* a jövőbeni idős orvosprofesszort megelőlegező megjelenéssel a betegemet.

Valamivel csak ellensúlyozni kell a fiatalságomat: ehhez kell a nagypapaing, a fekete műanyag keretes szemüveg, az *Uncle Ben's*-féle rizsreklám mély hangja, a szalmaszőke szakáll (hála a szőke sörénynek, úgy festek, mint a holdról idepottyant macskaféle). A képet már csak a pirospozsgás arcommal kell kiegészíteni – anyám skót származású, az ilyesmi nem múlik el nyomtalanul. Az arcbőr nem hazudik.

Különben is, ezek az én történeteim egytől egyig hitelesek.

Nyelckor odafent a 7-es kórterem előtt

Azzal lép oda hozzám az ápolónő, hogy tudja, mit jelent a beteg hamuszürke arcszíne:

– A közeledő halált, azt, hogy már nem húzza sokáig.

Úgy határozok, hogy téved.

– Fiatal vagy még – mondja.

Az ápolónőt Fabienne-nek hívják. Szokása, hogy féldrágaköveket akaszt a beteg nyakába. Aventurint bőrbetegségre, brazil achátot székrekedés esetén. És hisz is benne. Előfordul, hogy a beteg is.

Fabienne látja, milyen gyakran megyek a 7-es szobába...

Tegnap is adott egy topázt.

– Szomorúság ellen.

– Nem kell aggódni. Minden rendben.

Fabienne tudja, mennyire szívemen viselem ennek a betegnek a sorsát. Energikusan megmasszírozza a vállam – ő ezzel mutatja ki a szeretetét:

– Egyelőre. De előbb-utóbb meg fog halni, és akkor csak el kell válnod tőle.

A Fabienne névnek *faba* az etimológiája: ennek pedig latinul ‘babszem’ a jelentése. Ami illik is hozzá: ahányszor csak találkozom vele, mindig eszembe jut, mekkora öröm, amikor vízkeresztkor a nekem osztott tortaszeletben neki-ütközik a porcelánszobrocskának a kiskanalam.²

Én a 7-es szobába tartok, Fabienne meg Théodoro úrhoz, vastagbélmasszázsra. Ez a vastagbélmasszázs, amit Fabienne munkaidőn kívül végez, reggel tizenöt perc meg este tizenöt perc. Reggel ennyivel korábban kezd, este ennyivel később végez. Senki se kérte rá, de csinálja.

Théodoro úrnak Pott-kórja van (és mintha ez se volna elég, még egy multirezisztens *Staphylococcus*-fertőzést is összeszedett). Kilenc hónap SZIGORÚ ágyhoz kötöttség, mert ha felkel, úgy összezsugorodik a gerincoszlopa, mint a colstok. És soha többé nem fog tudni lábra állni.

Fabienne ezért masszírozza a hasát, mégpedig az óramutató járásának irányában, mint a kisbabáknak, ugyanolyan kedvesen és ugyanolyan türelmesen.

Aki ilyen sokáig van fekvő helyzetben, annak a normális székelés csaknem lehetetlen. Igaz, szedhetne hashajtót is, de erre semmi szükség: hála a Fabienne által végzett masszázsnak, Théodoro úrnak a székelés nem probléma.

Théodoro görög eredetű szó. ‘Isteni jelenlét’ a jelentése. Már csak ezért is törvényszerű, hogy Théodoro urat összehozta a sors – a Fekvőbetegek Istenének ajándékaként – Fabienne-nel.

² A franciák vízkeresztkor *galette* nevezetű kerek marcipános lepényt fogyasztanak, amelybe kis porcelánszobrocska, „babszem” (*fève*) van belesütve. Akinek az a szelet jut, amiben a szobrocska van, azé az aranyozott papírkorona. [A ford.]

Amikor Fabienne-t bemutatta a családjának, nevetve megjegyezte:

– Ő az az ápolónő, akiről annyit beszéltem. Már ha látom, az örömtől majd összeszarom magam.

Fabienne fülig pirul, hiába, nem szokták szembe dicsérni. Pedig nagyon is megérdemelné. Ha másért nem, azért a reggeli meg esti tizenöt percért.

Fabienne negyvenéves, és már ezer éve dolgozik az ápolási osztályon. Amikor a környezetemben valaki kritizálja az egészségügyi ellátást, mindig Fabienne jut eszembe. Olyankor sohase sajnálom az egészségügyi hozzájárulást.

Fabienne, több százezer voltos felvillanyozottságában, csak az emberek jó oldalát látja, a rosszat nem. Én diszkrét és tiszteletreméltó bátorságot látok ebben a hozzáállásban. Mindig derűsen néz szembe az élettel, halállal, betegséggel. A folyosón úgy tolja maga előtt a gyógyszeres kocsit, mintha mindig az *Oroszlánkirály* című film *Hakuna Matatát* éneklő varacskos disznója és szurikátája ügetne a nyomában.

– Meséltem már, hogyan ápoltam egy milliárdost?

Már mesélte, de annyira szeretem a sztorikat (és főleg ezt a sztorit), hogy füllentek:

– Még nem.

– Ezt az én milliárdosnőmet Émilie-nek hívták.

Émilie otthonban élte az életét, ott gondozták már negyvenöt éve. Szigorúan társadalmi szempontból Émilie nem volt senki. Nem „gazdagította” semmivel a társadalmat, nem termelt anyagi javakat, nem járult hozzá semmivel a bruttó hazai termék növekedéséhez. Születéskori oxigénhiány. Akkor már negyvenöt éves volt, negyvenöt év értéktelen élet.

Szegény Émilie ettől nagyon szenvedett. Pelenkázni kellett. Mindössze pár szót ismert. Amikor odaültették a tévé elé, nem nagyon értette, honnan bújnak elő és hová tűnnek el olyan gyorsan azok az emberek a képernyő túloldalán.

Fabienne-nek volt akkor egy nagy titka: nyolchetes terhes volt. Erről nem tudott senki. Babonás lévén, csak a harmadik hónap elteltével akarta másokkal is megosztani a jó hírt.

Egy nap Émilie megcsúszott, és elesett a zuhanyozóban: „Lehajolok, hogy felemeljem. Erre két kézzel megfogja a csípőm, és fülét a hasamra tapasztja.

– Fabi – kiált fel boldogan mosolyogva –, neked kisbaba van a hasadban!”

Fogalmam sincs – vonja le Fabienne a tanulságot –, hogy a „gazdagság” szónak mi a jelentése.

Azt viszont tudja, hogy abban az időben milliárdosnő volt az ápolója.

A történetet feljegyzem a noteszomba, hogy el ne felejtsem.

Kevéssel 9^h előtt, odafent

Szűk kórházi szoba. A 7-es. A beteg – nő az illető – egyedül van. Senkije sincs az egy szem fián kívül, de ő folyton utazik, repterekről szokott telefonálni, a csatlakozásra várva.

Az éjjeliszekrényén, az ágya mellett, hangosan ketyegő vekker. „Mindig tudni akarom, mennyi az idő” – mondja. Pedig az óralap állandóan az ablak felé van fordítva.

Piros képerket, két fényképpel. Az egyikén egy kamasz fiú, fehér fürdőköpenyben. A másikon – ez tengerparton készült

– beteg barna hajú kisfiút tart a karjában, a kisfiún felfűzött kagylókból készült nyaklánc. Háttérben két hatalmas torony.

A kisfiú kamaszkorban.

Állványon perfúziós zacskó: a műanyag cső összetekeredett és saját farkába harapó kígyó módjára csepegteti mérget a bal alkar lila vénájába.

A falak sárgára festve, ellentétben a sürgősségi ügyelettel, ott a falak ólomszürkék. Ez az aransárga sokkal kellemesebb. Szerencsére.

Ahogy belépek, látom a betegem, nagyon dühös:

– Két nap alatt teljesen elolvadt a hó!

Milyen abszurd is az élet: itt az utak megint járhatók, Thomas viszont a nagy hóban elakadt valahol.

– Most éppen hol jár?

– Tudom is én! Mindig úton van valahová, mindig repül. Amikor utoljára beszéltem vele, azt mondta, a reykjavíki reptéren van, várja a New York-i csatlakozást.

Olyan erősen szorítja össze a két öklét, hogy szinte elfehérednek az ízületei. A két kézfejen az ujjak – öt-öt göcsörtös szőlővenyige.

– Izlandban tölti a gyakorlatát. A sziget legnagyobb kórházának szülészeti-nőgyógyászati osztályán. Még hogy Izland... Hogyan juthatott ilyesmi az eszébe! Amikor itt is nagyon jól tudnak szülni...

A televízióra mutatva ágyára dobja a távirányítót:

– Izlandon kitört egy kiejthetetlen nevű vulkán. Olyan sűrű füstöt okád magából, hogy leállt a légi forgalom. Nevetséges.

Nézem, ahogy dühöng. Jó ötvenes lehet, világoszöld szem, fitos orr, erőteljesen rajzolt szája akkora, mint egy 16:9-es képernyő. Csak aki ismeri, az tudhatja, milyen lehetett a

hajszíne. Mielőtt kihullott, vörös volt, ezért neveztem el Tűzmadár-asszonynak. Parókat nem akar viselni.

– Mennyi időre függesztették fel a légi közlekedést?

– Amíg a vulkán aktív, egyetlen gép se kaphat felszállási engedélyt.

Meg se próbálja leplezni, mennyire meg van rémülve ettől a vulkánkitöréstől. Mert ha a fia nem ér ide... Ha nem láthatja soha többet...

– Sokáig szokott tartani az ilyen vulkánkitörés? – kérdezi, nem is annyira tőlem, mint inkább önmagától.

Én nem Haroun Tazieff³ vagyok, csak egy rezidens. Nekikészülök a hosszútávfutásnak:

Első sáv: a vulkánműködés folytatódik.

Második sáv: a Halál lovaglóstorával rácsap a lovára.

Harmadik sáv: a rezidens orvos bűvészkedni próbál a tűzhányóval meg a Halállal. Ehhez van kitarása, van sztetoszkópja, vannak történetei. Persze itt nincs se szultán, se Seherezáde: csak halál van, csak egy rezidens meg egy fiára váró beteg asszony.

Az egyenletet nem nehéz megoldani: addig kell szóval tartani a beteget, amíg a repülők fel nem szállnak, amíg a fia haza nem jön. A betegnek csak annyi dolga lesz, hogy figyeljen. Amíg figyel, életben van.

Csak bírjam szuflával.

Akkor hát rajta, meséljünk!

Amíg a kráter meg nem nyugszik, amíg a járhatatlan utak földön és égen újra járhatók nem lesznek.

Meséljünk.

Hosszabbítsuk meg az életet mások életének történeteivel.

³ Francia vulkanológus (1914–1998). [A ford.]

Tartalom

mert eltereljük a beteg figyelmét a betegségről, és visszaadjuk neki a citoyen méltóságát. Baptiste Beaulieu, látnivaló, vállaltan és tudatosan fordul szembe a közönyt és semlegességet tanúsító hagyományos orvosi magatartással.

„Elment előttem a doktornőm – írja Esterházy Péter a *Hasnyálmirigynaplóban*²⁹ –, köszöntünk, nem is lassított. Én elfogadom a stílusát, de azért lassíthatott volna.” Baptiste Beaulieu-nek van bátorsága, hogy ilyenkor lassítson. Ezért tudja olyan hatásosan bemutatni a kórháznak az alkímisták lombikjához hasonlatos zárt világát, amelyben – hogy ismét őt idézzem – *lassan lepárolják az életből a beteg emberiséget...*

Baptiste Beaulieu könyvét aligha tudtam volna az eredetihez méltón tolmácsolni, ha ehhez dr. Baranyák Zsuzsannától és dr. Ádám Gábortól nem kapok szinte mindennapos bátorítást, nyelvi és szakmai segítséget. Ez a fordítás az ő munkájuk is.

Köszönetet szeretnék még mondani Kiss Kornéliának, amiért fordítás közben mindig számíthattam a segítségére, és amiért nemcsak alaposan elolvasta, de sok javaslattal, ötlettel is színesítette a kéziratot.

Ádám Péter

Elöljáróban	5
ELSŐ NAP <i>All along the watchtower</i> , Bob Dylan	9
MÁSODIK NAP <i>Back to you</i> , Revolver	51
HARMADIK NAP <i>Bye bye Macadam</i> , Rone	91
NEGYEDIK NAP <i>Cause</i> , Sixto Rodriguez	127
ÖTÖDIK NAP <i>Que reste-t-il de nos amours?</i> , Charles Trenet	167
HATODIK NAP <i>Suzanne & Mr. Bojangles</i> , Nina Simone	213
HATODIK ÉJSZAKA: ÜGYELET <i>Wait</i> , M83	215
HETEDIK NAP <i>Run Boy Run</i> , Woodkid	261
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	283
UTÓSZÓ	289

²⁹ Magvető Könyvkiadó, Budapest, 2016.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BEAULIEU, BAPTISTE

Mesék halál ellen / Baptiste Beaulieu ; fordította:
Ádám Péter. – Miercurea Ciuc : Bookart, 2018

ISBN 978-606-8994-04-8

I. Ádám, Péter (trad.)

821.133.1

A kiadásért felel a Bookart Kiadó igazgatója

Megjelent 18 és fél ív terjedelemben

Caslon betűtípussal szedve 70 g-os Holmenbook papíron

Korrektor Szatmári Cecília

Tördelő Hajdú Krisztina

Készült a csíkszereclai Alutus nyomdában

Műszaki vezető Császár Csilla

Felelős vezető Hajdú Áron igazgató